

**Анализ на данните за нотификациите по системата за бързо предупреждение на
храни и фуражи (RASFF), относно замърсители в храни за 2019 година (до
25.11.2019 г.)**

Системата за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF), която е обща за всички държави членки е създадена с *Регламент (ЕО) № 178/2002*¹. Системата подпомага държавите членки при действията им, като позволява бърз обмен на информация за рисковете, произтичащи от храни или фуражи и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети за овладяване на тези рискове и има за цел да предостави на контролните органи добре функциониращ инструмент за уведомяване за рискове за здравето на човека, произтичащи от храни или фуражи.

Законовата база за функционирането на системата:

- член 50 от *Регламент (ЕО) № 178/2002*;
- *Регламент (ЕС) № 16/2011 за установяване на мерки за прилагане за Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи*;
- член 30б от *Закон за храните*;
- член 47 от *Закон за фуражите*.

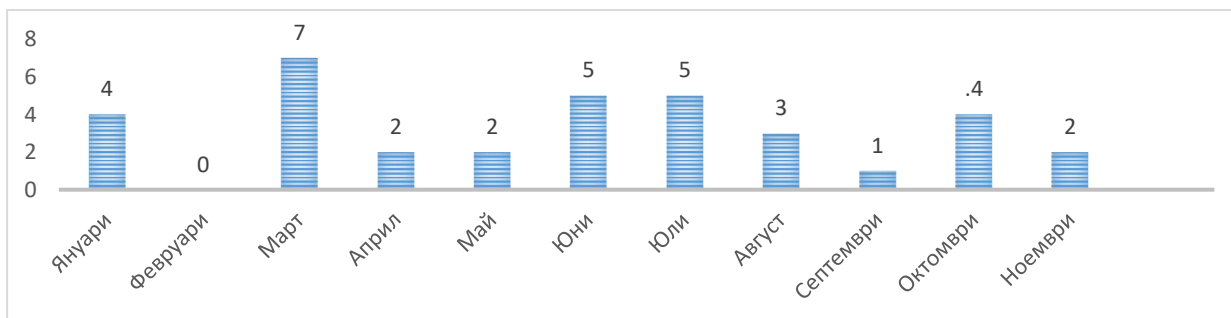
В настоящия материал са проследени данните от RASFF системата, засягащи различните видове **замърсители и тежки метали** в храни за 2019 година (до **25.11.2019 г.**).

Замърсители от околната среда

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени замърсители от околната среда в храни за посочения период е **35 бр. (34 бр. за същия период на 2018 г.)**

На *Фигура 1* е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2019 година. Най-голям брой нотификации има през месец март (*7 броя*) и юли и септември (*по 5 броя*).

¹ *Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 година за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните*

Фигура 1

Брой нотификации за 2019г.

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 2**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**22 бр.**), последвано от нотификациите за информация за насочване на внимание (**8 бр.**), нотификации за информация, изискващи проследяване (**4 броя**) и нотификации за отхвърляне на граничен пункт (**1 брой**).

Фигура 2

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно замърсители от околната среда в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове замърсители и засегнати продукти**.

- **При единствената нотификация за отхвърляне на граничен пункт е установено** наличие на бензо(а)пирен в пушена риба от Гана. Рискът за консуматора е определен, като сериозен.

При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация за насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. **Бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони** в мазнини и масла, рибни продукти, хранителни добавки, подправки, какаови продукти и бананов чипс – **20 бр.** Държави на произход на продуктите са: Китай, Гана, Полша, Обединено кралство, Чехия и др.
2. **Диоксин в конско месо от Ирландия (1 бр.) и в био яйца от Белгия (1 бр.)**

При всичките 22 бр. нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен.

- **Нотификации за информация за насочване на внимание - установени рискове:**

1. **Бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони** в месни продукти от Полша – **2 бр.** и в растителни масла от Украйна – **2 бр.** Рискът за консуматора е определен, като сериозен;
2. **Диоксин** в конско месо от Холандия, агнешки черен дроб от Обединеното кралство и охладена риба тон от Хърватия – по **1 бр.**;
3. **Минерално масло** в стафиди от Иран – **1 бр.** Рискът е определен, като несериозен;

- **Нотификации за информация, изискващи проследяване – установени рискове:**

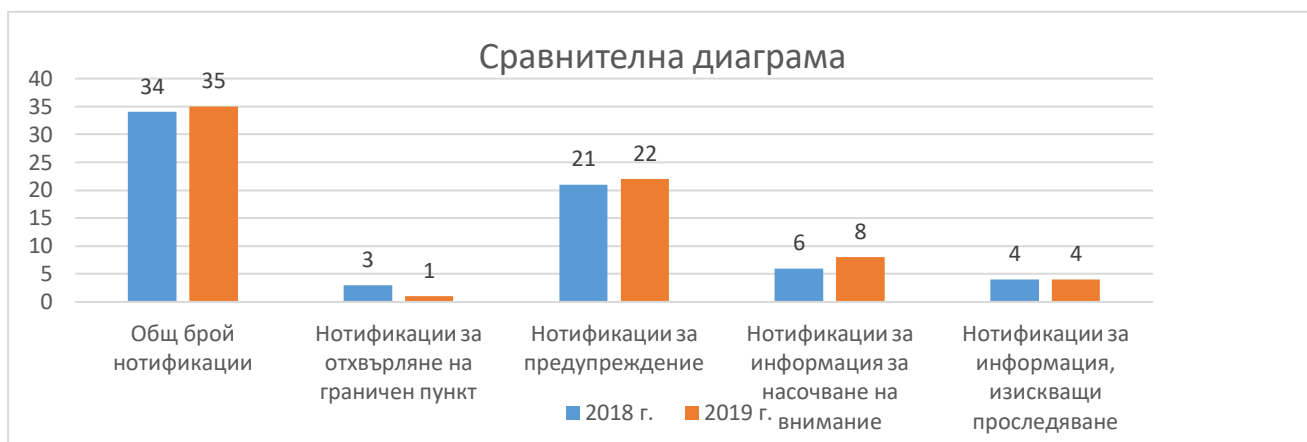
1. **Минерално масло (MOAH и MOSH)** в ориз басмати от Саудитска Арабия (**1 бр.**) и от Индия (**1 бр.**) и в зърнени храни от Западния бряг и ивицата Газа (**1 бр.**). Рискът за консуматора не е определен;
2. **Диоксин** в консервиран черен дроб на треска от Полша – **1 бр.** Рискът е класифициран, като несериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо приблизително същия период на 2018 г.

За същия период на 2018 година, общият брой на нотификациите, отнасящи се до замърсители от околната среда в храни е **34 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **21 бр.**, нотификациите за информация за насочване на внимание са **6 бр.**, нотификациите за информация, изискващи проследяване са **4 бр.** и нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **3 бр.** Виж. *Фигура 3.*

Няма съществена разлика в общия брой на нотификациите през 2019 г., в сравнение с 2018 г., както и в тяхната класификация. И за двата сравнявани периода най-голям е процента на нотификациите за предупреждение. По отношение

на идентифицираните опасности също няма съществена разлика, с изключение на тенденцията към увеличаване на случаите на контаминиране с диоксини. И през двата периода преобладават случаите на установяване на бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони в различни видове храни.

Фигура 3

По отношение на класификацията на риска, запазва се тенденцията на поддържане на високия процент на нотификациите, при които рискът за консуматора е определен, като сериозен. Виж. **Фигура 4.**

Фигура 4

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация. Нотификацията е за предупреждение, рискът за консуматора е определен, като сериозен и касае установяване на полициклични ароматни хидрокарбони в хранителна добавка (листа от гинко билоба на прах) от Китай.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2018 г.

Няма разлика в броя на нотификациите, засягащи България през двете сравнявани години, както и в тяхната сериозност, съгласно класификацията на риска и на вида им. През 2018 г. нотифицираният продукт е с произход България (бензо(а)пирен и полициклични ароматни хидрокарбони див чесън).

Индустриални замърсители

За установяване на индустриални замърсители в храни за отчетния период е издадена една нотификация – за наличие на сода каустик в бира от Германия. Тази нотификация е отнесена до раздел „Алкохолни напитки“. Нотификацията е класифицирана, като нотификация за предупреждение, а рискът е определен за сериозен. За същия период на 2018 г., също е издадена само една нотификация – нотификация за информация, изискваща проследяване (нетипичен мирис на минерална вода, контаминирана с ароматни хидрокарбони). Рискът за консуматора не е определен при тази нотификация.

България не е засегната по нито една от тези нотификации.

Химични замърсители

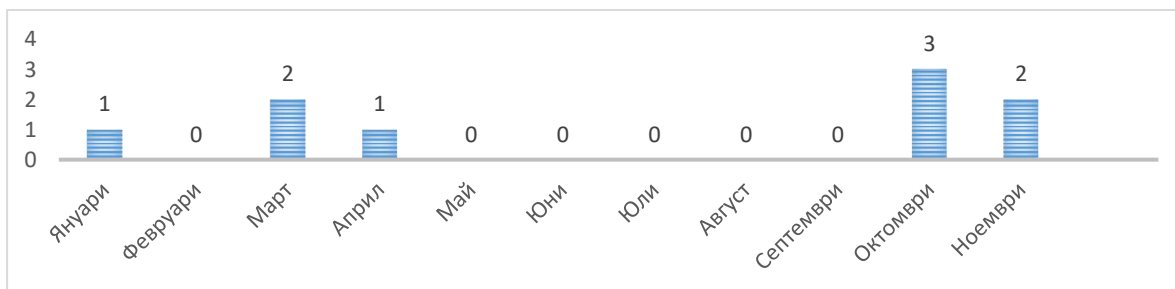
По отношение на химични замърсители, за отчетния период на 2019 г. са издадени 2 бр. нотификации, като и двете са нотификации за предупреждение и се отнасят до риск от химично замърсяване на бутилирана вода от Белгия и на охладени стриди от Франция. И при двете нотификации, рискът е определен за сериозен.

България не е засегната държава по тези нотификации.

За същия период на 2018 г. няма нотификации, отнасящи се до химично замърсяване на храни.

Замърсители от преработката на храните

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени замърсители от преработката на храните за посочения период е 9 бр. (12 бр. за същия период на 2018 г.). На **Фигура 5** е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2019 година.

Фигура 5

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 6**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**6 бр.**), следвани от нотификациите за информация за насочване на внимание, нотификациите за информация, изискващи проследяване и нотификации за отхвърляне на граничен пункт – по 1 брой.

Фигура 6

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно замърсителите от преработката на храните, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове замърсители и засегнати продукти**.

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. Етил карбамат в алкохолни напитки от Франция и Белгия – 2 бр. (нотификациите са в раздел „Алкохолни напитки“);
2. Глицидилови естери в растителни мазнини от Обединените арабски емирства, Турция и Кипър – 3 бр. нотификации;
3. Високо съдържание на акриламид в картофен чипс от Франция – 1 бр.

При всичките 6 бр. нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен.

- **При нотификацията за отхвърляне на граничен пункт е установено високо съдържание на акриламид в бисквити от Босна и Херцеговина. Рискът не е определен.**

- При нотификацията за информация за насочване на внимание е установено високо съдържание на акриламид (1300 µg / kg - ppb) в чипс от сладки картофи от САЩ. Рискът за консуматора не е определен.
- Нотификацията за информация, изискваща проследяване се отнася до високо съдържание на акриламид във вакуумирано кафе от Финландия. Рискът за консуматора е несериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо приблизително същия период на 2018 г.

За 2018 година (до 25.11.2018 г.), общият брой на нотификациите, отнасящи се за тези замърсители в храни е **12 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **5 бр.**, нотификации за информация за насочване на внимание са **1 бр.**, нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **2 бр.**, и нотификации за информация, изискващи проследяване са **4 бр.** Виж. *Фигура 7.*

През 2019 г., в сравнение с 2018 г. общият брой на нотификациите е по-нисък, но процентът на нотификациите за предупреждение е по-висок.

Фигура 7

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при голяма част от нотификациите, рискът е определен, като сериозен, като процентът на нотификациите със сериозен риск през 2019 г. е по-голям от процентът на нотификациите със сериозен риск за 2018 г. Виж. *Фигура 8.*

Фигура 8

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификация - нотификация за предупреждение, при които рискът е определен, като сериозен. Нотификацията се отнася до установени глицидилови естери (2386 µg/kg - ppb) в растителни мазнини от Обединените арабски емирства.

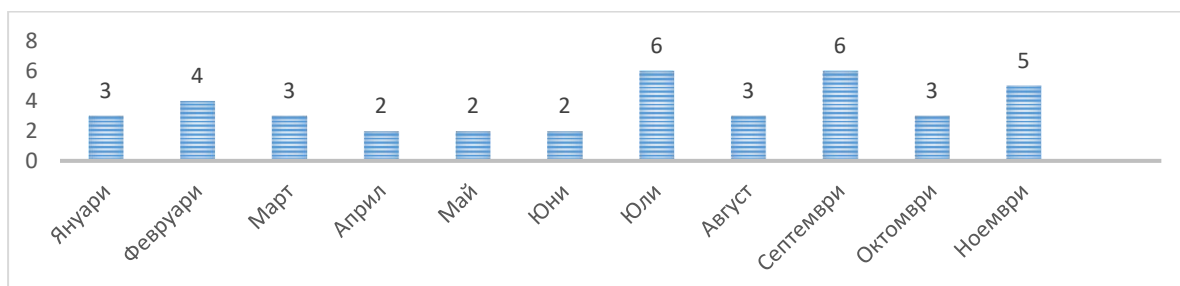
Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2018 г.

И през двете години броят на нотификациите е еднакъв, както и тяхната сериозност, съгласно класификацията на риска и на вида им.

БИОЛОГИЧНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ

Общият брой на нотификациите, отнасящи се до установени биологични замърсители в храни за отчетния период е **39 бр.** (40 бр. за същия период на 2018 г.).

На **Фигура 9** е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2019 година. Най-голям е броят на нотификациите през месеците юли и септември – по 6 бр.

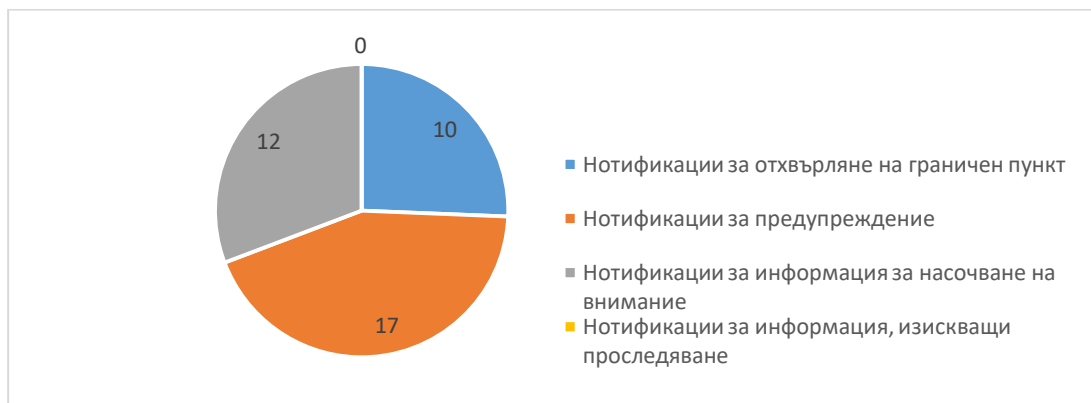

Фигура 9

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тези замърсители в храни, са представени на **Фигура 10**. Най-голям е дялът на нотификациите

за предупреждение (17 бр.), следвани от нотификациите за информация за насочване на внимание (12 бр.), нотификации за отхвърляне на граничен пункт (10 бр.). Няма нотификации за информация, изискващи проследяване.

Фигура 10

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF, относно биологичните замърсители, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове контаминанти и засегнати продукти.**

• **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**

1. Хистамин в рибни продукти (риба тон, аншоа, скумрия) - 9 бр. Като държави на произход са посочени Виетнам, Еквадор, Мароко, Испания;
2. Високи нива на цианид в ядки и продукти от ядки (ленено семе и кайсиеви ядки) - 6 бр. Като държави на произход са посочени Индия, Турция, Гърция, Китай, Узбекистан;
3. Присъствие на татул (*Datura stramonium L*) в зеленчуци (боб и консервирани домати) - 2 бр. Като държави на произход са посочени Испания и Франция;

При 15 бр. нотификации за предупреждение, рискът е определен за сериозен, а при 2 бр. не е определен

Нотификации за отхвърляне на граничен пункт – установени рискове:

1. Хистамин в рибни продукти (риба тон) от Виетнам - 6 бр.;
2. Високи нива на цианид в ядки и продукти от ядки (кайсиеви ядки) - 4 бр. Като държави на произход са посочени Индия, Турция, Узбекистан.

Рискът за консуматора е определен, като сериозен.

• **Нотификации за информация за насочване на внимание:**

1. Хистамин в рибни продукти (риба тон, сардина, скумрия) - 9 бр. Като държави на произход са посочени Франция, Тайланд, Малдиви;

2. Високи нива на цианид в ядки и ядкови продукти (кайсиеви ядки) - 3 бр.
 Като държави на произход са посочени Русия, Китай, Узбекистан;
 Рискът за консуматора е сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо същия период на 2018 г.

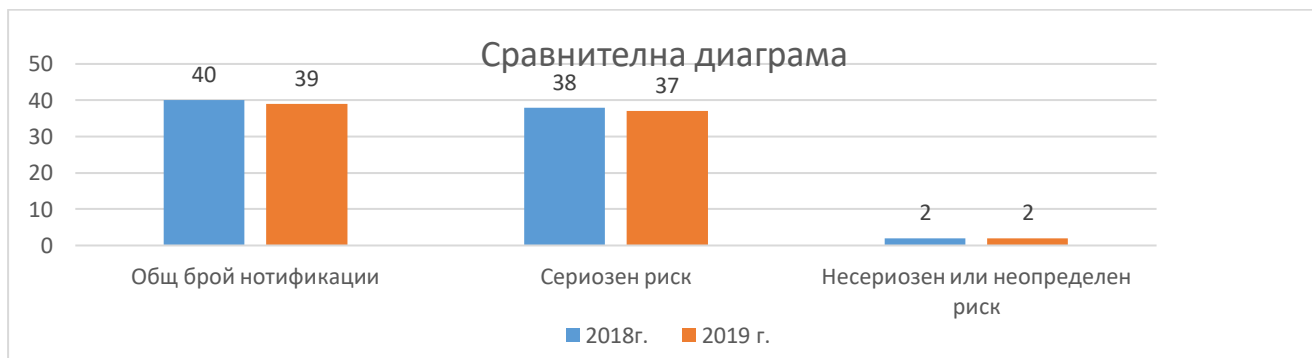
За 2018 година (до 25.11.2018 г.), общият брой на нотификациите, отнасящи се за тези замърсители в храни е 40 бр. От тях нотификациите за предупреждение са 19 бр., нотификации за информация за насочване на внимание са 17 бр., нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са 4 бр., няма нотификации за информация, изискващи проследяване. Виж. *Фигура 11*.

През двата сравнявани периода общият брой на нотификациите е приблизително еднакъв, както и делът на нотификациите за предупреждение, който е най-голям.

Фигура 11

По отношение на класификацията на риска, и през двете години при почти всички нотификации, рискът е определен, като сериозен. Виж. *Фигура 12*.

Фигура 12

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по една нотификации - нотификация за отхвърляне на граничен пункт, при които рискът е определен, като сериозен. Нотификацията се отнася до установени наднормени нива на цианид в кайсиеви ядки от Турция.

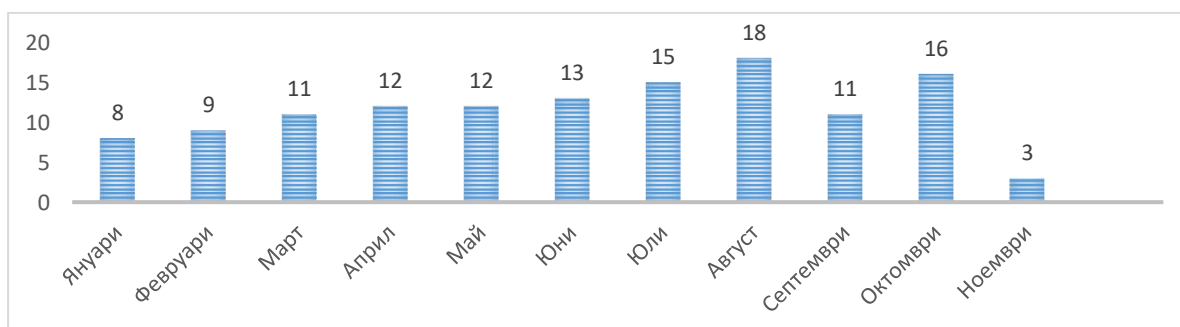
Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2018 г.

И през двете години броят на нотификациите е еднакъв, както и тяхната сериозност, съгласно класификацията на риска.

Тежки метали

Общият брой на нотификациите, отнасящи се за установени тежки метали в храни за 2019 година (до 25.11.2019 г.) е **128 бр.** (110 бр. за същия период на 2018 г.)

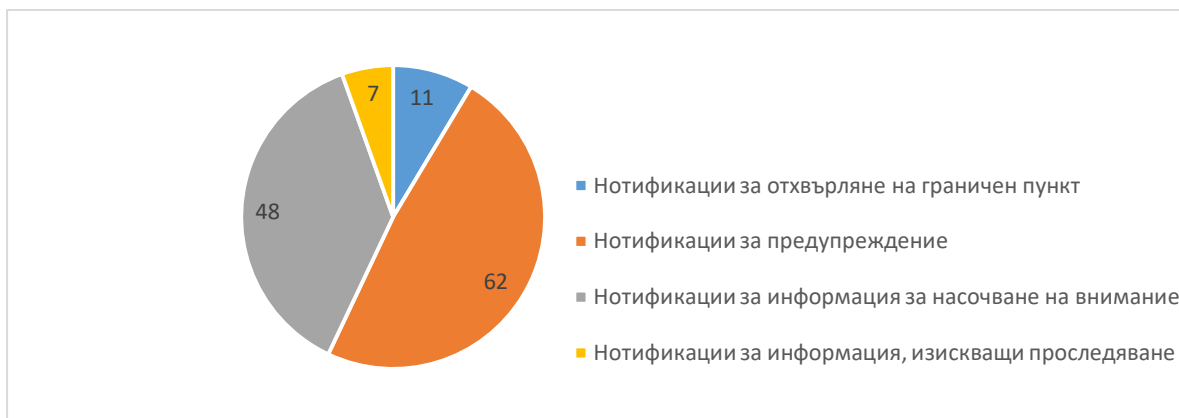
На **Фигура 13** е показана тенденцията на броя на нотификациите за 2019 година. Най-голям брой нотификации са издадени през м. август (**18 броя**) и м. октомври (**16 броя**).

Фигура 13

Брой нотификации за 2019г.

Резултатите за видовете нотификации от RASFF системата относно тежки метали в храни, са представени на **Фигура 14**. Най-голям е дялът на нотификациите за предупреждение (**62 бр.**) последвано от нотификациите за информация за насочване на внимание (**48 броя**), следват нотификациите за отхвърляне на граничен пункт (**11 броя**) и нотификациите за информация, изискващи проследяване (**7 броя**).

Фигура 14

При регистрираните проблеми с безопасността на храните, публикувани в RASFF системата относно тежки метали в храни, представлява интерес разпределението на нотификациите **по видове тежки метали и засегнати продукти.**

- **При нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са установени следните рискове, изискващи отхвърляне на пратка на граничен пункт:**

1. **Живак** в риба и рибни продукти (замразени марлин, риба меч, охладена платика и др.) с произход от Виетнам, Алжир, Египет – **5 бр.** нотификации;
2. **Кадмий** в калмари, раци и сушени гъби, с произход Китай, Еквадор, Виетнам – **4 бр.** нотификации;
3. **Кадмий и живак** в риба меч от Виетнам – **1 бр.**;
4. **Мед** в морска сол от Русия – **1 бр.**

Само при една от 13-те нотификации рискът е определен, като несериозен, при останалите 10 бр. той е сериозен.

При нотификациите, издадени на база официален контрол на пазара, собствен мониторинг и др. (нотификации за предупреждение, нотификации за информация за насочване на внимание и нотификации за информация, изискващи проследяване е установено следното:

- **Нотификации за предупреждение – установени рискове:**
1. **Живак** в риба и рибни продукти (риба тон, марлин, акула, риба меч) – **33 бр.** Държавите на произход са: Испания, Португалия, Виетнам и др.;
  2. **Олово** в хранителни добавки, плодове, месни продукти, продукти от птиче месо – **13 бр.**, като **8 бр.** от тях се отнасят за месни продукти. Държавите на произход на продуктите са Испания, Франция, Италия;

3. **Кадмий** в рибни продукти, молюски и ракообразни (сепия, раци, миди, аншоа, жив омар) и зеленчуци (спанак) – **8 бр.** Държавите на произход са Индия, Чили, Виетнам и др.;
4. **Високи нива на цинк** в хранителни добавки от САЩ и Холандия – **2 бр.**
5. **Арсен** в кафяв ориз и хранителни добавки от Гърция, Италия и Холандия – **3 бр.;**
6. **Хром и олово в куркума на прах от Индия – 1 бр. (нотифицираща държава е България)**

От гореописаните нотификации, при 3 бр. рискът за консуматора не е определен, при всички останали той е определен като сериозен.

- **Нотификации за информация за насочване на внимание – установени рискове:**
  1. **Живак** в рибни продукти (от видовете ципура, риба меч, риба тон, акула, марлин, бараскуда) и хранителни добавки (1 бр.) от Испания, Чили, Сенегал, Виетнам и др. – **33 бр.**
  2. **Кадмий** в рибни продукти (от видовете риба меч, сепия, риба тон), ракообразни (калмари, октопод) и молюски от Индия, Китай, Виетнам и др. – **7 бр.;**
  3. **Кадмий и живак** в рибни продукта (риба меч и марлин) от Виетнам и Испания – **2 бр.;**
  4. **Олово** в месни продукти, хранителни добавки и салата - **3 бр. ;**
  5. **Олово и алуминий** в зърнени продукти от Йордания – **1 бр.;**
  6. **Арсен** в кафяви водорасли – **1 бр.;**
  7. **Високи нива на цинк** в хранителни добавки от САЩ – **1 бр.;**

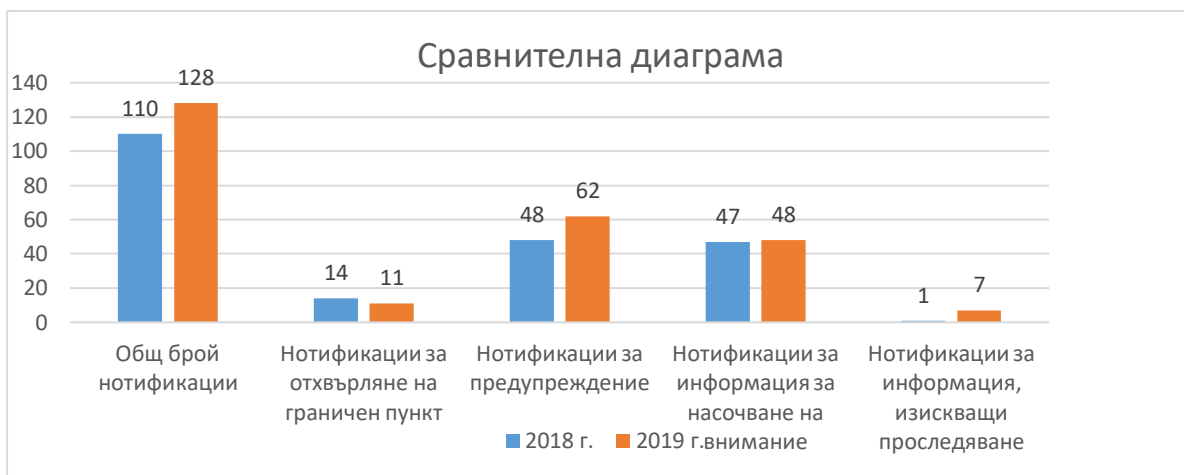
При всички гореописани нотификации, рискът за консуматора е определен, като сериозен.

- **Нотификации за информация, изискващи проследяване – установени рискове:**
  1. **Кадмий** в какаови продукти и хранителни добавки от Латвия и Холандия – **2 бр.;**
  2. **Високи нива на никел** в шоколадови изделия и соев протеин – **2 бр.;**
  3. **Арсен** в бутилирана вода от Ирландия – **1 бр.;**
  4. **Арсен и живак** в детски храни от риба тон и зеленчуци от Чехия – **1 бр.;**
  5. **Цинк – високи нива** в цинкови таблетки от Унгария – **1 бр.;**

Рискът е при тези нотификации е несериозен и неопределен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите в системата, спрямо същия период на 2018 г.

За 2018 година (до 25.11.2018 г.), общият брой на нотификациите, отнасящи се до тежки метали в храни е **110 бр.** От тях нотификациите за предупреждение са **48 бр.**, нотификации за информация за насочване на внимание са **47 бр.**, нотификациите за отхвърляне на граничен пункт са **14 бр.**, и нотификации за информация, изискващи проследяване са **1 бр.** Виж. **Фигура 15.** През 2019 г., в сравнение с 2018 г. се наблюдава повишаване на общия брой на нотификациите, в т.ч. нотификациите за предупреждение.

Фигура 15

По отношение на класификацията на риска, и през двете години с малки изключения, рискът за консуматора е определен като сериозен. Виж. **Фигура 16.**

Фигура 16

Нотификации за България

За отчетния период, България е била засегната страна по **2 бр. нотификации (3 бр. за същия период на 2018 г.)**. Нотификациите са нотификации за предупреждение, които се отнасят до живак в замразена риба меч от Виетнам и хром и олово в куркума от Индия

(нотифицираща държава е България). И при двете нотификации рискът е определен, като сериозен.

Сравнителен анализ за движението на нотификациите за България, спрямо същия период на 2018 г.

През 2018 г. България е била засегната по 3 бр. нотификации, като при една от тях България е нотифицираща държава. През 2019 г. нотификациите, засягащи България са две, като при едната от тях нотифицираща държава е България.

Изводи и тенденции:

На базата на проучването на данните от системата RASFF за 2019г. относно различни видове замърсители и тежки метали в храни, могат да се направят следните изводи:

- 1. Бензо(а)пиренът и полициклични ароматни хидрокарбони** продължават да са сред най – често срещаните основания за издаване на нотификации по отношение на замърсителите от околната среда;
- 2. При биологичните замърсители, хистаминът в рибни продукти и цианидът в ядки** са най-често установяваните несъответствия;
- 3. По отношение на тежки метали, се наблюдава повишаване на броя на нотификациите за отчетния период на 2018 г., спрямо същия период на 2018 г. И през двете сравнявани години живакът в рибни продукти си остава сред най-често установяваните тежки метали, следван от кадмия;**
- 4. За България не се наблюдава значима тенденция към промяна по отношение движението на нотификациите за отчетния период, в сравнение със същия период на 2018 г.**

Изготвил:

д-р Аксиния Антонова – главен експерт в дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“ при ЦОРХВ

26.11.2019 г.